

Савич В.О.

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Актуальність теми дослідження обумовлена насамперед тим, що сьогодні в сфері міжнародних відносин можна прослідкувати відповідний моральний регрес, який полягає у переході від панування права до панування сили. Це відступ від переходу до більш вищого витку культурного розвитку. Завдяки цьому йде становлення іншого виду моралі, міжнародної моралі. За нормами цієї моралі, а відповідно і існуючої системи права, в центрі стоїть не особистість з її людською гідністю, честю, недоторканістю приватної власності, а навпаки повернення до «варварської» моралі права сильного, особистісного егоїзму, заміна антропоцентризму, де в центрі знаходиться людина та демократичні цінності, на колективізм, де в центрі – людське стадо та авторитарні методи прийняття рішень.

Звертаємо увагу, що мораль є формою суспільної свідомості, вона відображає уявлення народів на справедливе та бажане. В основі обов'язковості норм міжнародного права лежать вимоги моралі (наприклад, принцип *pacta sunt servanda*, тобто обов'язково потрібно дотримуватись договору; має своє коріння в моральному принципі бути вірним даному слову). Моральні, загальнолюдські цінності є критерієм розвитку міжнародного права. Історія розвитку цивілізацій свідчить, що право і мораль як складові частини духовної культури людства органічно пов'язані одне з одним.

Норми міжнародного права тісно взаємодіють із нормами моралі, проте становлення моральних норм за спостереженнями випереджає появу норм міжнародного права. Норми моралі – це як моделі, на основі яких у державах відбувається нормотворчий процес, тому міжнародне право сприяє зміцненню

позицій моралі, посилює її регулюючу функцію на міжнародні відносини. А з іншого боку, від рівня відповідності міжнародного права нормам моралі залежить ефективність та авторитет самого права.

Французький вчений Жан Тускоз визначає міжнародне право як «сукупність юридичних норм та інституцій, які регулюють відносини у міжнародному суспільстві з метою встановлення у ньому миру, справедливості, та сприяння його розвитку» (Тускоз, 1998; 5). Вважаємо, що в час глобальних змін існує потреба в переосмисленні співвідношення права і моралі, такого б переосмислення, яке б відповідало викликам, підвищення ролі права, закону. Проте ми погоджуємось з тими вченими, які вважають, що сьогодні міжнародна мораль повніше, ніж міжнародне право, відбиває загальнолюдське уявлення про добро і справедливість (Буткевич, та ін., 2002; 34). Міжнародна мораль – це не структурована система моральних норм, які суб'єкти міжнародного права зобов'язані виконувати, щоб уникнути осуду інших держав. Наприклад, моральні норми, які зобов'язують надавати допомогу іншим державам під час природних катаклізмів, стихійних лих, військових дій, допомагати у вирішенні міжнародних конфліктів. «Норми міжнародної моралі є неписаними, юридично необов'язковими і дуже загальними, недотримання їх не спричиняє міжнародно-правової відповідальності і виключає застосування міжнародно-правових санкцій» (Буткевич, та ін., 2002; 188).

Отже, міжнародне право і міжнародна мораль – це два паралельні світи, які взаємодоповнюють, взаємостримують та взаємоспонукають один одного. Право і мораль є регуляторами міждержавних, міжнаціональних, міжособистісних відносин. Тому наповнення норм міжнародного права ціннісним моральним змістом стає гарантом справедливого забезпечення національних інтересів держав та реалізації фундаментальних прав і свобод їхніх громадян. Абсолютний мир між народами та державами – це завжди утопічна мрія людства, проте міжнародне право повинно стати врешті-решт правом миру та гарантом подолання війни в міжнародних відносинах. Мир – це не тільки бажана відсутність військових дій, а і можливість у міжнародних відносинах прибрати

передумови застосування насильницько-силової стратегії вирішення міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів. Норми міжнародної моралі відіграють допоміжну роль у регулюванні міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Буткевич, В. Г., Мицик, В.В., & Задорожній, О. В. (2002). *Міжнародне право. Основи теорії: підручник*. Либідь.
2. Тускоз, Ж. (1998). *Міжнародне право: підручник*. (пер. з франц.). АртЕк.

Топчій О. С.,

*старший викладач кафедри політичних технологій,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН УКРАЇНА-НАТО У 1991-2024 рр.

На сьогоднішній день Організація Північноатлантичного Договору є найбільш потужною та впливовою міжнародною організацією в сфері безпеки на планеті. Військово-політичний союз 32 держав нараховує понад 75-річну історію та пройшов різні етапи свого розвитку та розширення. З огляду на значимість та масштаб викликів, з якими стикається наша країна з 2014 року і, особливо, після 24 лютого 2022 року, актуальним, на нашу думку, є дослідження трансформації взаємовідносин між нашою країною та Альянсом. Для вирішення поставленої мети доцільним буде звернутися до ретроспективи взаємовідносин Україна-НАТО через дослідження розвитку співпраці за хронологічними періодами перебування при владі Президентів України.

Трансформація взаємовідносин між Україною та НАТО відбувається на різних рівнях. Україна співпрацює з НАТО у рамках партнерства, яке охоплює політичну, військову, економічну та інші сфери. Україна виражає свою